

OSLO TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 14.11.2025 i Oslo tingrett,
Sak nr.: 25-171417TVI-TOSL/08
Dommer: Tingrettsdommer Atle Torvund
Saken gjelder: Tvisteloven - tvl, 17.06.2005 nr. 90

Marius Borg Høiby

Advokat Elias Christensen

mot

Aschehoug AS

Advokat Jørgen Aandal Vangsnes

Partshjelper:

Den Norske Forleggerforening

Advokat Jon Wessel-Aas

KJENNELSE

Saken gjelder krav om midlertidig forføyning for å stanse en utgitt bok.

Saksøkeren er Marius Borg Høiby. Han krever at forlaget Aschehoug AS skal forbys å gi bort, selge eller på annen måte distribuere, overdra eller utlisensiere rettigheter til boken «Hvite striper, sorte får», utgitt oktober 2025, samt at bokeksemplarer i forretninger eller liknende steder for videresalg kalles tilbake.

Begjæringen kom inn til retten 24.10.2025 og rettsmøte ble avholdt 04.11.2025.

Bakgrunnen for boken og bokens gjennomgående tema slik dette er belyst for retten, viser at forfatterne begge høsten 2023 jobbet som gravejournalister i Dagbladet, med kriminalsaker som fagfelt. Den ene jobbet med gjengkriminalitet på østkanten av Oslo, den andre med hvitvaskingssaker på vestkanten av Oslo. Dette går inn mot et miljø hvor bruk av det illegale narkotiske stoffet kokain er utbredt. Marius Borg Høibys navn kom da opp i begge nettverkene som de to journalistene arbeidet mot. Bokprosjektet er fremstilt fra forfatterne som å behandle kokainmarkedet og den økonomiske kriminalitet i Norge og å behandle spørsmålet om hvor nært tungt kriminelle har vært på kongehuset.

Marius Borg Høiby er født 1997. Det er ikke opplyst overfor retten noe om at han er i arbeid eller utdanning, men han er overfor retten beskrevet som den norske kronprinsessens sønn, og dermed som en kjent person, men uten noen makt eller posisjon i samfunnet.

Saksøkeren, Marius Borg Høiby, har i det vesentligste gjort gjeldende følgende:

Boken inneholder privatlivskrenkelser langt forbi hva som kan aksepteres. Boken er reelt sett et underholdningsprodukt. Saksøkeren er en kjent person i familie med de kongelige, men uten noen makt eller posisjon i samfunnet. Mediene forsøker å gjøre ham til en offentlig person og han brukes her for å selge boken. Høiby er ikke en offentlig person med svekket privatlivsvern.

Pressens samfunnsrolle kan ikke påberopes her. Sluttproduktet må i tilfelle holde forsvarlig kvalitet, men boken gjør ikke det. Kildebruken er slett. Lydopptaket fra samtalen med spanerne svekker bokens kildeopplysninger. Det må eksistere er forsvarlig faktagrunnlag. Bilder må kreve en offentlig interesse, som ikke er til stede her. Forføyning knebler ingen samfunnsdebatt av offentlig interesse.

Det foreligger ikke tilstrekkelig samfunnsinteresse til et utvidet ytringsvern for boken. Belastningen for Høiby er stor. Boken inneholder ærekrenkende beskyldninger og

privatlivskrenkelser. Den massive mediedekningen som gjelder Høiby må ha betydning ved avveiningen av privatlivets fred versus ytringsfrihet. En bok har lang levetid.

Det må påvises en kopling mellom den konkrete privatlivskrenkelse og den påståtte samfunnsinteresse hvis det skal gjelde utvidet ytringsfrihetsvern.

En rekke konkrete forhold begrunner begjæringen: Hvordan boken kretser rundt Høiby, er sensasjonell i sin form, påstår uriktig at han er sett av politiet å selge kokain på Karl Johans gate, at hans far og fars straffesak er omtalt, at samværsordningen med hans far er opplyst, at det påstås han har vært særbehandlet ved å være i fred for politiet i tiår, at han er fornøyd med omfanget av siktelsen i en straffesak mot ham, at det gis et inntrykk av at han er mer skyldig enn vi kan tro, at det omtales gangstervenn på Skaugum med mer, bildebruken og hvordan dette er kontekstuellet satt sammen.

Det er ikke journalistisk håndverk til stede i nødvendig grad. Illustrerende for kvaliteten av det journalistiske håndverk er «kokainkunst»-bildet som i første opptrykk av boken ble sagt «ser ut til å vise» Høiby, men som er tatt ut nå etter at det fremkom at bildet ikke var av Høiby.

Høiby bestrider kokainsalg på Karl Johans gate og at han har fått gå i fred for politiet. Forfatterne har overdreven tro på egne kilder og eget kildegrunnlag. De har ingen pålitelig kilde. Boken inneholder gale opplysninger om samtalen mellom Høiby og spanerne. Spanerne sa aldri at hvis du solgte mer, så ville de ta ham. Samtalen viser ikke konfrontasjon omkring at han har solgt kokain. Spanerne tror på at han sier det ikke har vært mer enn til eget bruk og de sier ikke at de har sett ham selge, men at de har fått mange tips, som kan være ondsinnede. Retten må legge til grunn at forfatterne har hørt hele lydopptaket Høiby tok av samtalen med spanerne.

Bildebruken på bokens forside er rettsstridig og unødvendig. Forsidebildet er en illustrasjon, ikke et situasjonsbestemt bilde av en ny, faktisk hendelse. Det gir assosiasjoner til en pågående straffesak og er brukt for at boken skal selge mest mulig.

Koplingen til kriminelle i boken er spekulasjoner og gir ikke grunnlag for å bruke Høiby som salgsfigur.

Høiby kan ikke tvinges til å bli medforfatter og imøtegåelsesretten er en rett, ikke en plikt. Den kan ikke få slik betydning som saksøkte anfører.

Saksøktes anførsler om nedkjølingeffekt er ikke avgjørende. Rettsregler skal ha preventiv effekt.

Hovedkravet er sikring av Høibys privatlivsvern og er sannsynliggjort. Sannsynliggjort sikringsgrunn er til stede både etter bokstav a og b i tvisteloven § 34-1. Man er utenfor hva som kan kompenseres økonomisk. Foreligger det hovedkrav er også kravet til sikringsgrunn oppfylt.

Marius Borg Høiby har nedlagt slik påstand:

1. Aschehoug AS forbys å gi bort, selge eller på en hvilken som helst annen måte distribuere, overdra eller utlisensiere rettigheter til boken Hvite striper, sorte får.
2. Eksemplarer i forretninger eller lignende steder for videresalg kalles tilbake.
3. Forføyningen iverksettes straks.
4. Frist for søksmål fastsettes etter rettens skjønn.
5. Aschehoug AS dømmes til å erstatte Marius Borg Høibys sakskostnader.

Saksøkte, Aschehoug AS, har i det vesentligste gjort gjeldende følgende:

Verken hovedkrav eller sikringsgrunn er sannsynliggjort. Også en interesseavveining etter tvisteloven § 34-1 andre ledd tilsier at begjæringen ikke gis medhold.

En forføyning vil ha en nedkjølingseffekt som ikke vil stå seg i forhold til grunnloven § 100 og EMK artikkel 10.

Saken her gjelder ikke etterfølgende ansvar, men krav om inngrep i en pågående publisasjon. Bokens tema er av stor samfunnsmessig interesse og allmenn interesse. Boken bygger på journalistiske metoder. Høiby har over tid og gjentatte ganger fått mulighet til imøtegåelse før utgivelsen av boken, men har valgt å ikke benytte muligheten. Basert på bevisene i saken er det ikke grunn til å tro at fremstillingen i boken er feil. Fremstillingen er mest sannsynlig riktig. Det er et trygt kildemessig grunnlag for omtalen av Høibys salg av narkotika. Det er ikke tvilsomt at forfatterne har vært i aktsom god tro med hensyn til de momenter som gjør ytringen berettiget.

Det er her tale om undersøkende journalistikk i kjernen av hensyn bak ytringsfriheten. Det er tale om maktkritikk. Det er til stede er særlig sterkt ytringsfrihetsvern. Det har vært behov for å benytte anonyme kilder.

Boken belyser hvor nær kriminalitet er til resten av samfunnet. Saksøker er midt i persongalleriet. Boken går inn på forhold av sikkerhetsmessig betydning. Kilder i boken indikerer at politiet har holdt sin hånd over Høiby, har sett gjennom fingrene med forhold som gjelder ham. Boken går inn på hvor utbredt kokain er i etablerte strukturer i samfunnet. Boken viser en omgangskrets av Høiby tett på kongehuset/kongefamilien.

Etter utgivelsen av boken er det bare kommet ett konkret dementi. Dette er trykt i andre opplag og tatt inn i e-bok. Det er ikke kommet noe konkret krav om retting av boken. Hva som nå er hovedgrep fra saksøkeren kunne vært enkelt håndtert ved imøtegåelse. Høiby satt på hele opptaket av samtalen med spanerne.

Forsidebildet av Høiby er et speilbilde som har ligget ute offentlig fra før. Bildet har i seg selv offentlig interesse. Bildet når neppe opp til terskelen for en ærekrenkelse, men er uansett rettmessig ut fra EMK artikkel 10. Tilsvarende avveining blir avgjørende relatert til åndsverkloven. Det er ikke et faktisk utsagn, men en uttrykksform.

Forfatterens hovedkilde til omtalen av narkotikasalg oppgir *formålet* med samtalen politiets spanere hadde med Høiby. Forfatterne har fra uavhengige og troverdige kilder fått bekreftet at politiet observerte Høiby mens han solgte narkotika. Lydopptaket svekker ikke grunnlaget for bokens fremstilling, snarere tvert imot. Det er flere referanser til at politiet mener Høiby opererer med kvantum ut over eget bruk.

Opplysninger om vinkjelleren og sølvtøy på Skaugum bygger også på kilder og er forelagt Høiby for imøtegåelse, uten svar. Opplysningene er ikke ærekrenkende og er innenfor rammene for ytringsfriheten.

Det er ikke sannsynliggjort at innholdet i boken er rettsstridig. Inngrep i ytringsfriheten må kunne rettferdiggjøres og krever sterke grunner.

Det er ikke sannsynliggjort noen sikringsgrunn. Opplysningene er allerede godt spredt. Høiby har selv fått svært tydelig frem hva han mener om fremstillingen. Han kunne med enkle grep påvirket innholdet i forkant.

Til forholdsmessighetsvurderingen fremholdes at også en helhetsvurdering tilsier at forføyning ikke bør gis. Begjæringen ligger tett opp mot tilfellene av forhåndssensur og vil gripe inn i en pågående samfunnsdebatt. Det er spørsmål om inngrep i ytringsfriheten på et forenklet grunnlag og en vesentlig risiko for å trå ytringsfriheten for nær med en nedkjølingseffekt som følge.

Aschehoug AS har nedlagt slik påstand:

1. Begjæringen tas ikke til følge.
2. Aschehoug AS tilkjennes sakskostnader.

Partshjelperen, Den Norske Forleggerforening har anført å støtte saksøkte og har nedlagt slik påstand: «Høiby pålegges å betale Forleggerforeningens sakskostnader».

Rettens vurderinger

For at en begjæring om midlertidig forføyning skal kunne tas til følge, må i alminnelighet saksøkeren sannsynliggjøre så vel krav som sikringsgrunn, jf tvisteloven § 34-2.

Innledende merknader:

Saken gjelder krav om å stanse videre distribusjon av en nylig utgitt bok for å sikre privatlivsvern.

Ved vurderingen av sakens spørsmål står grunnloven § 100 og § 102, samt den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 og artikkel 10 sentralt. Disse bestemmelser lyder slik (konvensjonen gjengis i norsk oversettelse):

«§ 100.

Ytringsfrihet bør finne sted.

Ingen kan holdes rettslig ansvarlig for å ha meddelt eller mottatt opplysninger, ideer og budskap med mindre det lar seg forsvare holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse. Det rettslige ansvar bør være foreskrevet i lov.

Frimodige ytringer om statsstyret og hvilken som helst annen gjenstand er tillatt for enhver. Det kan bare settes klart definerte grenser for denne rett der særlig tungtveiende hensyn gjør det forsvarlig holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelser.

Forhåndssensur og andre forebyggende forholdsregler kan ikke benyttes med mindre det er nødvendig for å beskytte barn og unge mot skadelig påvirkning fra levende bilder. Brevsensur kan ikke settes i verk utenfor anstalter.

Enhver har rett til innsyn i statens og kommunenes dokumenter og til å følge forhandlingene i rettsmøter og folkevalgte organer. Det kan i lov fastsettes begrensninger i denne rett ut fra hensyn til personvern og av andre tungtveiende grunner.

Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale.»

«§ 102.

Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon. Husransakelse må ikke finne sted, unntatt i kriminelle tilfeller.

Statens myndigheter skal sikre et vern om den personlige integritet.»

«Art 8. Retten til respekt for privatliv og familieliv

1. Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse.
2. Det skal ikke skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettighet unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter.»

«Art 10. Ytringsfrihet

1. Enhver har rett til ytringsfrihet. Denne rett skal omfatte frihet til å ha meninger og til å motta og meddele opplysninger og ideer uten inngrep av offentlig myndighet og uten hensyn til grenser. Denne artikkel skal ikke hindre stater fra å kreve lisensiering av kringkasting, fjernsyn eller kinoforetak.
2. Fordi utøvelsen av disse friheter medfører plikter og ansvar, kan den bli undergitt slike formregler, vilkår, innskrenkninger eller straffer som er foreskrevet ved lov og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, territoriale integritet eller offentlige trygghet, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, for å verne andres omdømme eller rettigheter, for å forebygge at fortrolige opplysninger blir røpet, eller for å bevare domstolenes autoritet og upartiskhet.»

EMK artikkel 8 og artikkel 10 gjelder som lov i Norge, jf menneskerettsloven § 2, og skal ved motstrid gå foran bestemmelser i annen lovgivning, jf § 3.

Lovskravet – om hjemmelen for at en domstol kan vurdere å stanse boken:

Saksøkeren har gjort gjeldende at boken har til dels usant innhold, inneholder ærekrenkelser, krenker privatlivets fred og, slik retten forstår saksøkeren, krenker retten til eget bilde, samt at boken er et underholdningsprodukt uten tilstrekkelig samfunnsinteresse til å kunne distribueres ut fra en avveining mellom hensynene bak EMK artikkel 8 og EMK artikkel 10.

Positive lovregler som omhandler de påberopte forhold, ut over menneskerettsloven, jf EMK artikkel 8, er skadeserstatningsloven § 3-6 a, straffeloven § 267 og åndsverkloven § 104, som lyder slik:

«§ 3-6 a. (erstatning for ærekrenkelser)

Den som uaktsomt har satt frem en ytring som er egnet til å krenke en annens ærefølelse eller omdømme, skal yte erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten ut fra den utviste skyld og forholdene ellers finner rimelig. Han kan også pålegges å betale slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke-økonomisk art som retten finner rimelig. Dersom den krenkede døde mindre enn 15 år før krenkelsen etter første ledd fant sted, kan krav om oppreisning settes frem av hans nærmeste.

En ærekrenkende ytring medfører ikke ansvar etter første ledd dersom den anses berettiget etter en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfrihet. Ved denne vurderingen skal det særlig legges vekt på om ytringen hviler på et fyldestgjørende faktisk grunnlag, på ytringens grad av krenkelse, og om hensynet til den krenkede er tilfredsstillende ivarettatt ved for eksempel adgang til imøtegåelse, om allmenne interesser eller andre gode grunner tilsa at den ble satt frem, og om ytreren har vært i aktsom god tro med hensyn til de momenter som kan gjøre ytringen berettiget.»

«§ 267. Krenkelse av privatlivets fred

Den som gjennom offentlig meddelelse krenker privatlivets fred, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

Straff etter første ledd kommer ikke til anvendelse på den som bare har deltatt ved teknisk bistand eller distribusjon av et blad eller tidsskrift produsert i riket. Tilsvarende gjelder for kringkastingssendinger.

Straff etter første ledd kan bortfalle dersom meddelelsen var fremkalt av den fornærmede selv ved utilbørlig atferd, eller meddelelsen er blitt gjengjeldt ved en krenkelse av privatlivets fred eller en kroppskrenkelse.»

«§ 104. Retten til eget bilde

Fotografi som avbilder en person, kan ikke gjengis eller vises offentlig uten samtykke av den avbildede, unntatt når

- a. avbildningen har aktuell og allmenn interesse
- b. avbildningen av personen er mindre viktig enn hovedinnholdet i bildet
- c. bildet gjengir forsamlinger, folketog i friluft eller forhold eller hendelser som har allmenn interesse
- d. eksemplarer av avbildningen på vanlig måte vises som reklame for fotografens virksomhet og den avbildede ikke nedlegger forbud, eller
- e. bildet brukes som omhandlet i § 33 andre ledd eller § 37 tredje ledd.

Vernet gjelder i den avbildedes levetid og 15 år etter utløpet av avbildedes dødsår.»

De to første her gjengitte bestemmelsene fastsetter rettsfølgen av overtredelser som henholdsvis erstatning og straff. Den siste regulerer direkte at fotografi ikke kan vises offentlig ved overtredelse. Ingen av dem angir eksplisitt som en rettsfølge at et helt trykt skrift, her en bok, skal kunne nektes distribuert av retten, dersom det inneholder noen krenkelse. Heller ikke følger dette eksplisitt av EMK artikkel 8, jf menneskerettsloven §§ 2 og 3. Og EMK artikkel 10, jf menneskerettsloven §§ 2 og 3 krever at innskrenkninger i ytringsfriheten skal være foreskrevet ved lov.

Dersom retten skal kunne stanse distribusjonen av et trykt skrift krever dette en rettslig hjemmel. Men det fremgår av Rt 2007.404 at det ikke gjelder et absolutt krav om hjemmel i formell lov for å begrense ytringsfriheten, jf flertallet i avsnitt 54 og 67 og mindretallet i avsnitt 94. I avsnitt 54 sies blant annet at grunnloven § 100 fjerde ledd «ikke er til hinder

for at midlertidige forføyninger etter tvangsfullbyrdelsesloven i særlige tilfelle kan brukes for å stanse ytringer. Slik er også EMK artikkel 10 fortolket av EMD, som viser til nr. 2 hvor blant annet innskrenkninger for å forebygge uorden og kriminalitet og beskyttelse av helse og moral er nevnt ...», jf også HR-2025-813-A avsnitt 43. Tingretten tilføyer med tanke på saken her at også innskrenkninger for å verne andres omdømme eller rettigheter er nevnt i EMK artikkel 10 nr. 2. Av Rt 2007.404 avsnitt 67 fremgår at «inngrep i ytringsfriheten [må] som klar hovedregel ha grunnlag i formell lov eller forskrift gitt i medhold av lov. Unntaksvis kan sedvaner og domstolskapt rett også gi hjemmel for slike inngrep. Kravene om tilgjengelighet og forutsigbarhet i EMK artikkel 10 nr. 2 må da være oppfylt. I tillegg kreves at inngrepet fyller vilkårene i § 100 annet ledd.»

Kravet det begjæres forføyning for (hovedkravet) oppfatter retten i lys av saksøkerens samlede saksfremstilling er «kravet», jf tvisteloven § 34-2 første ledd første punktum om å ikke bli ærekrenket, ikke få privatlivet krenket, kravet om at bokens forsidebilde ikke skal vises offentlig og i det hele kravet om å ikke måtte tåle inngrep i privatlivet. Slike krav hjemles i flere av de foran gjengitte rettsregler, så langt som de faktiske forhold måtte være slik at det er grunnlag for slike krav. Slike krav er krevet sikret gjennom begjæringen om at bokens distribusjon stanses. Den formelle lovhjemmel for etter nærmere prøving å kunne *stanse distribusjonen* av en bok er da tvisteloven § 34-3 første ledd første punktum, som viser hva en forføyning kan gå ut på dersom det vurderes nødvendig for å sikre et krav etter nærmere regler i tvisteloven § 34-1: «Midlertidig forføyning kan gå ut på at saksøkte skal unnlate, foreta eller tåle en handling ...»

Generelt om avveiningen opp mot hensynet til ytringsfriheten:

Ved prøvingen av forføyningskravet kan retten ikke begrense seg til å vurdere om Høiby er krenket eller om det foreligger inngrep i privatlivet, men må i tilfelle dette i utgangspunktet foreligger vurdere om kravet om å stanse boken lar seg begrunne etter en avveining opp mot hensynet til ytringsfrihet etter grunnloven § 100 andre ledd og EMK artikkel 10.

Et fundamentalt krav for inngrep i ytringsfriheten etter EMK artikkel 10, ut over lovskravet, er at dette er «nødvendig» i et demokratisk samfunn, ut fra nærmere hensyn som artikkelen videre angir, herunder som sagt «for å verne andres omdømme og rettigheter». Grunnloven § 100 andre ledd krever at en restriksjon i ytringsfriheten «lar seg forsvare holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse».

Nødvendighetskravet etter EMK artikkel 10 innebærer at inngrep fra staten må være både egnet, nødvendig og forholdsmessig, sett i forhold til det legitime formål med et inngrep.

Forarbeidene til straffeloven § 267 og lovbestemmelsen om oppreisningserstatning viser også til denne avveiningen. I forarbeidene til straffeloven § 267, Ot prp nr 22 (2008-2009) side 426 vises til følgende:

«Uttrykket «krenker» innebærer som etter gjeldende rett et krav om at meddelelsen må være rettsstridig, noe som først og fremst beror på om en straffsanksjonering ville innebære en krenkelse av EMK art. 10 eller Grunnloven § 100. Hensynet til ytringsfriheten må her veies mot den enkeltes rett til personvern, som er beskyttet av EMK art. 8.»

Skadeserstatningsloven § 3-6 a andre ledd gir tilsvarende anvisning på en avveining opp mot de hensyn som begrunner ytringsfrihet, for at ansvar etter bestemmelsen skal kunne ilegges. Det går frem at det avgjørende er om en ærekrenkende ytring er å anse berettiget eller ikke ut fra en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfrihet.

Selv om forføyningskravet i saken her ikke direkte gjelder «forhåndssensur» etter grunnloven § 100 fjerde ledd, vil den konkrete avveiningen etter grunnloven § 100 andre ledd og EMK artikkel 10 etter rettens vurdering måtte skje etter de samme linjer som tilfellene av forhåndssensur. Et videre distribusjonsforbud må undergis en nøye avveining relatert til EMK artikkel 10, tilsvarende som høyesterett angir for forhåndskontrolltilfellene i HR-2025-813-A avsnitt 49 til 51:

«(49) ... Forbudet mot forhåndskontroll i Grunnloven § 100 fjerde ledd gjelder både for kontroll av enkeltstående ytringer og for andre former for forhåndskontroll, for eksempel kontroll av mediekanaler. Forbudet er medienøytralt, og terskelen er i utgangspunktet den samme uavhengig av medium. Forbudet mot forhåndskontroll er likevel ikke absolutt. Bestemmelsen åpner til en viss grad for inngrep ut fra en interesseavveining. Denne interesseavveiningen kan slå ulikt ut avhengig av hvor nær ytringsfrihetens kjerne man er. ...

(50) Heller ikke EMK artikkel 10 har noe absolutt forbud mot forhåndssensur. Et slikt inngrep kan dermed være tillatelig så lenge vilkårene for inngrep etter EMK artikkel 10 nr. 2 er oppfylt. Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) har imidlertid uttalt at de iboende farene ved denne type «prior restraints» medfører at slike inngrep «call for the most careful scrutiny on the part of the Court and are justified only in exceptional circumstances», se dom 30. april 2019 Kablis mot Russland avsnitt 91 med videre henvisninger. Av avsnitt 92 følger at det er nødvendig med et juridisk rammeverk som sikrer både «tight control over the scope of bans and effective judicial review» for å sikre seg mot misbruk. Domstolskontrollen må avveie de motstridende interessene og er «inconceivable without a framework establishing precise and specific rules regarding the application of preventive restrictions on freedom of expression».

(51) Både Grunnloven § 100 fjerde ledd og EMK artikkel 10 legger opp til en interesseavveining ved spørsmålet om slik forhåndskontroll som saken her gjelder, kan tillates. Terskelen er høy både etter Grunnloven og etter EMK, og de relevante hensynene og vurderingstemaene vil i hovedsak være de samme. Vernet etter Grunnloven § 100 fjerde ledd

må i denne sammenheng – etter mitt syn – i alle fall være like sterkt som etter EMK artikkel 10. ...»

Tingretten viser til at i menneskerettsdomstolens praksis er forbud mot å fortsette med å selge en bok behandlet etter samme linjer som forbud mot å utgi en bok. Også i slike tilfeller kreves en mer inngående prøvelse, sett i forhold til tilfeller hvor det er tale om etterfølgende sanksjonering av en ytring. Retten viser her til Plon vs. Frankrike, dom 18.05.2004, dens punkt 42, som prøvet nettopp en sak hvor en bok var blitt stanset etter at den var blitt utgitt, i første omgang ved en midlertidig forføyning. I dommens punkt 42 er blant annet følgende uttalt: «Article 10 does not prohibit prior restraints on publication or bans on distribution as such; however, the dangers which restrictions of that kind pose for a democratic society are such that they call for the most careful scrutiny on the part of the Court, which it will apply in its examination of the instant case.»

Men ytringsfriheten er som det fremgår ikke absolutt, og beskyttelsesinteressen må avveies mot retten til privatliv, som er beskyttet i grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Det er tale om å avveie likeverdige rettigheter. Artikkel 8 får anvendelse hvis inngrepet i privatlivet overstiger et visst minimum av intensitet. EMK artikkel 8 omfatter blant annet en rett til å leve privat og vekk fra uønsket oppmerksomhet. Informasjon om private forhold er omfattet av vernet. Rett til beskyttelse av eget bilde og image er i utgangspunktet omfattet, men ikke uten unntak. Retten til privatliv omfatter videre rett til beskyttelse av en persons ære og omdømme. Det primære formål med artikkel 8 er å beskytte den enkelte mot uberettigede inngrep fra offentlige myndigheter, men menneskerettighetsdomstolen har lagt til grunn at artikkel 8 også i et visst omfang pålegger staten positive plikter for å treffe nødvendige tiltak for å sikre respekt for den enkeltes rettigheter, også i forholdet mellom private. Saken her gjelder forholdet mellom private, hvor forholdet mellom EMK artikkel 8 og artikkel 10 kommer på spissen, og krever en avveining av hensynet til ytringsfrihet overfor retten til respekt for privatliv.

Rettens konkrete vurderinger:

Retten går nå over til den konkrete vurderingen av kravet om forføyning for å stanse distribusjonen av boken «Hvite striper, sorte får».

1. Høiby har påberopt en rekke av ytringene i boken som begrunnelse for sitt krav om å få stanset distribusjonen av boken.

Høiby har anført at bokens påstand om at han har solgt kokain på Karl Johans gate er ærekrenkende. Retten legger til grunn at bokens offentlig fremsatte påstand om at Høiby for to år siden ble sett av politiet å selge kokain på Karl Johans gate etter sin art er «egnet til å krenke en annens æresfølelse eller omdømme», sml. skadeserstatningsloven § 3-6 a første ledd. Eventuelt uriktige anklager om visse typer atferd, som her i tilfelle salg av

kokain, er typiske eksempler på hva som er egnet til å krenke omdømmet. Det er imidlertid ikke av betydning for rettens avgjørelse om salg har skjedd «på» Karl Johans gate.

Spørsmålet om rettsstridighet vil imidlertid som sagt avhenge av en nærmere vurdering opp mot ytringsfrihetshensynene, hvor grunnloven og EMK får betydning.

Påstandene om Høibys tenåringsliv, i forbindelse med hva man kan se som beskyldninger mot politiet om at de har latt Høiby være i fred i to tiår, fremstår tilsvarende som påstander som overfor Høiby etter sin art i utgangspunktet fremstår som ærekrenkende eller eventuelt som krenkelser av privatlivets fred. Dette gjelder en uspesifisert påstand om at han drev med småkriminalitet som tenåring og en påstand relatert til kokain og en russebuss.

Det er et spørsmål om bruken av det konkrete forsidebildet på boken er i strid med åndsverkloven § 104. Uansett er det et nærbilde av en art som berører Høibys image. Slik bildet er klippet og redigert, også ved at kokainstriper er lagt over, gir bildet et visst for ham uønsket og uheldig inntrykk av Høiby, som gir bildet en betydning ved vurderingen ut fra EMK artikkel 8, opp mot ytringsfrihetshensynene, jf EMK artikkel 10.

I første opplag av boken var det inne i boken et bilde som feilaktig ble presentert som å kunne være Høiby («ser ut til å vise ...»), som er opplyst å være fjernet i andre opplag og i e-boken. Retten må legge til grunn at rettens avgjørelse ikke kan ha noen praktisk betydning for bokens første opplag, og går i avgjørelsen her ikke nærmere inn på problematikken omkring dette bildet. Etter at dette bildet er fjernet ved bokens andre opplag og fra e-boken kan retten ikke se at annen bildebruk inne i boken er slik at det understøtter kravet om stans av distribusjon av boken.

Ved en vurdering hvor EMK artikkel 8 inngår må også omtalen av Høibys samværsordning med sin far i utgangspunktet ha betydning ved den samlede avveiningen opp mot EMK artikkel 10. Omtalen gjelder Høibys privatliv.

Omtalen av hendelser og omgangsvenner forbundet med private fester på Skaugum (kronprinsens bolig) er påberopt, og berører Høibys privatliv, slik at dette får betydning for rettens avveining. At en konkret, anonymisert venn ved omtale av festdeltakere på Skaugum feilaktig er blitt omtalt som «gangsterkompisen» kan imidlertid i seg selv ikke få noen selvstendig vekt ved rettens vurderinger, når hovedbudskapet om at der var kriminelle festdeltakere til stede på fester på Skaugum fremstår som konkret uomstridt. Omtale som spesifikt gjelder tyveri av sølvtøy fra Skaugum beskylder ikke Høiby selv for dette, vurdert ut fra saksdokumentasjonen i retten, og det er ikke sannsynliggjort for retten at tyveriet ikke skjedde. Påstanden i boken om at Høiby og vennene brøt seg inn i vinkjelleren på Skaugum er krenkende for hans omdømme og går inn på privatlivet da dette i tilfelle skjedde i familiehjemmet, så vidt retten forstår ut fra rettsforhandlingen. Dette har da betydning for rettens vurdering av kravet om å stanse bokdistribusjonen.

Påstanden om særbehandling fra politiet i seg selv og påstanden om Høibys syn på tiltalen mot ham, fremstår etter rettens vurdering verken som å ærekrenke Høiby eller gjelde privatlivet. For så vidt det er omtale av forhold som gjelder Høibys far, trekker retten ikke dette inn ved sin vurdering, da faren ikke er saksøker.

Høiby har også vist til at en samtale mellom ham og spanere fra Oslo politikammer er gjengitt feil i boken. Boken viser til en samtale som var tungt redigert og delvis sensurert. For retten har derimot Høibys opptak av hele samtalen kommet frem. I boken beskrives «bakgrunnen for bekymringssamtalen» og det blir sagt at spanerne i samtalen «ville fortelle at de hadde sett ham selge kokain», at han «måtte ta seg sammen», at han «måtte skaffe hjelp».

I boken står videre følgende: «Spanerne ga Marius Borg Høiby klar beskjed:

- Hvis han solgte mer nå, ble de nødt til å ta ham.» Retten ser at boken her ikke har gjengitt samtalen helt slik den var. Retten kommer tilbake til dette ved sine videre vurderinger. At samtalen ikke er gjengitt helt som den var kan ikke i seg selv anses som ærekrenkende eller som å være inngrep i privatlivet. Det er påstanden om salg som i så måte betyr noe for saken, som også her i boken fremkommer.

Som det fremgår har retten lagt til grunn at en del av de ytringer i boken som er påberopt av saksøkeren er funnet etter sin art i utgangspunktet å fremstå som ærekrenkende eller å berøre privatlivet etter EMK artikkel 8. Dette er derfor forhold som har betydning ved rettens videre vurderinger. Dette gjelder som det fremgår påstanden om kokainsalg, om småkriminalitet i tenårene og om russe buss og kokain som fløt, forsidebildet, samt omtalen av samværsordningen med faren og omkring fester på Skaugum.

2. Retten vil nå gå nærmere inn på momentene som får betydning for den nærmere avveiningen av privatlivshensynene som beskyttes ved grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, opp mot hensynet til ytringsfrihet som beskyttes ved grunnloven § 100 og EMK artikkel 10.

Retten ser det ikke som tvilsomt at boken tar opp spørsmål av en generell, samfunnsmessig interesse.

I Norge er etter grunnloven § 3 den utøvende makt hos kongen. Grunnlovens kapittel B regulerer blant annet «den utøvende makt, kongen og den kongelige familie». En bestemt familie er gitt en helt særlig samfunnsmessig, statsrettslig status, og dette er arvelig. Høiby står meget nært til og har etter hva som fremgår også levet meget nært «den kongelige familie» og dens dagligliv, og da også opp i voksen alder. Han er også en del av den samme familien om man benytter det alminnelige familiebegrep og ikke lar det være avgjørende hvem grunnloven trekker inn.

Kokain er et utbredt, illegalt, narkotisk stoff som omsettes gjennom kriminelle strukturer. Boken går gjennom hvordan Høiby hevdes å ha forbindelser med kriminelle som inngår i slike strukturer.

Bokens tema er å belyse hvor nær kriminalitet er til resten av samfunnet. Ut fra dette tar boken opp hvordan en påstått kriminell omgangskrets av Høiby gjennom ham og hans liv også er kommet tett på kongefamilien. Boken tar opp hvor utbredt kokain er i etablerte strukturer. Utgangspunktet for boken er beskrevet som at de to forfatterne som journalister arbeidet med kriminalsaker fra hver sin kant, den ene med fokus på gjengkriminelle på Oslos østkant, den andre med hvitvasking og hvitsnippkriminalitet på Oslos vestkant. De så at de samme personene begynte å dukke opp i begge undersøkelsene. Høibys navn kom også opp.

Retten kan ikke se sakens spørsmål annerledes enn at når en i utgangspunktet vanlig privatperson, som Høiby i prinsippet skal anses som, er tett på både grunnlovens «den kongelige familie» og samtidig hevdes å ha forbindelser til kriminelle som her, vil en bok som går inn på dette ha en slik samfunnsmessig interesse at hensynet til ytringsfrihet står særlig sterkt. Det vil under disse omstendigheter være et utvidet rom for å omtale Høiby og forhold omkring ham som har relevans for temaet.

Gjennom hva som hevdes om Høiby gir boken blant annet et utgangspunkt for debatt om spørsmål av sikkerhetsmessig betydning for «den kongelige familie». Videre går boken inn på et spørsmål om politiet har særbehandlet Høiby grunnet hans nærhet til «den kongelige familie».

Hensynet til den «frie meningsdannelse», jf grunnloven § 100 taler sterkt for at boken i utgangspunktet ut fra sitt tema og formål har et utvidet ytringsvern.

Retten kan ut fra dette ikke vurdere boken som et underholdningsprodukt, slik saksøkeren har anført.

Når det gjelder det faktiske grunnlag for ytringene er ikke bokens opplysninger om Høibys kokainbruk og flere kontakter til kriminelle personer på noen konkret måte bestridt overfor retten. Det er anført generelt fra Høibys side at koplingen til kriminelle i boken er spekulasjoner. Det fremstår ikke som sannsynliggjort overfor retten at bokens opplysninger om Høibys kriminelle kontakter er uriktige. Det er ikke konkretisert eller konkret underbygget fra saksøkersiden hva som eventuelt måtte være uriktig her.

Den enkeltpåstand fra boken som fra Høibys side sterkest ble trukket frem og bestridt i rettsmøtet, er bokens påstand om at Høiby en sensommernatt i 2023 på Karl Johans gate i Oslo sto og solgte poser med kokain. Bokens påståtte grunnlag for dette er at politiets

spanere skal ha observert dette. Det er klart at dette i seg selv er en ytring som er egnet til å krenke omdømmet til Høiby. Dette trekker i seg selv i retning av at dette fremsatt som en offentlig ytring ikke er berettiget. Ytringen er imidlertid relevant for bokens tema om kokain og dens utbredelse i alle samfunnslag.

Retten må som del av avveiningen av hensynet til privatlivsvern og ære opp mot hensynet til ytringsfrihet vurdere om denne ytringen hviler på et fyldestgjørende faktisk grunnlag, som i tilfelle vil være et moment ved vurderingen av om ytringen er berettiget.

Høiby selv har ikke gitt forklaring om dette, da han ikke møtte i retten. Fra Høibys side er det vist til at etter bokens utgivelse har politiet i Oslo offentlig tilbakevist påstanden om at Høiby er sett av politiet å ha solgt kokain på Karl Johans gate. Samtidig er det på det rene at politiet verken har siktet eller tiltalt Høiby for salg av kokain, verken på Karl Johans gate eller andre steder. Politimesteren i Oslo var innkalt som vitne for retten og gjentok hva politiet tidligere har formidlet offentlig: at politiet ikke har sett Høiby selge kokain på Karl Johans gate. Alle spørsmål ut over å fastholde dette ble tilbakevist under henvisning til taushetsplikt for etterforskningsopplysninger. Blant annet spørsmålet om politiet har sett Høiby selge kokain andre sentrumsnære steder enn «på Karl Johan» ble stående ubesvart. Opplysningene fra politiet i ettertid kan retten ikke se som avgjørende for om forlaget hadde et fyldestgjørende faktisk grunnlag for ytringen om kokainsalg da boken ble utgitt.

Forfatter Krokfjord forklarte seg som vitne ikke noe nærmere om sine kilder, men viste til kildevernet etter EMK artikkel 10 og tvisteloven § 22-11. Men han fremholdt at det var tale om en svært godt informert, sentral politikilde, at dette er informasjon som ikke alle i politiet har, og informasjon som er «gått opp igjen med andre kilder» med innsyn i informasjonen. Deler av Høibys opptak med spanerne har vært offentlig tilgjengelig. Retten har ikke grunnlag for å legge til grunn at mer av opptaket var kjent for forfatterne eller forlaget før bokutgivelsen.

Retten viser her til at i en sak med krav om oppreisningserstatning for ærekrenkelse i Rt 2015.746, hvor en avis uriktig hadde beskyldt en tidligere leder i en fotballklubb for på klubbens vegne å ha medvirket til skatteunndragelse, uttalte høyesteretts flertall at det måtte sees bort fra de «anonyme kildene ved vurderingen av om avisen hadde et forsvarlig grunnlag for den fremsatte beskyldningen, ... Vurderingen må gjøres på grunnlag av de åpne kildene, som er mulig å etterprøve. Det er imidlertid ikke noe grunnlag for å kritisere avisens arbeidsmetode. Det at det er benyttet anonyme kilder gir i seg selv ikke noe holdepunkt for at avisen har opptrådt uaktsomt, men det må altså sees bort fra informasjon som avisen ikke kan verifisere på annet grunnlag.» Det ble også sagt at det avgjørende er hvordan det måtte fremstå for avisen da beskyldningene ble publisert. Se dommens avsnitt 68 og 69, jf også mindretallet i avsnitt 117 til 119. Tingretten legger dette til grunn.

Holder man seg til det etterprøvbare materialet i seg selv, de åpne kildene på tidspunktet for bokutgivelsen, jf Rt 2015.746, så gir ikke dette materialet et fyldestgjørende faktisk grunnlag for bokens positive ytring om at politiets spanere har sett Høiby selge kokain. Opptakene av samtalen spanere fra politiet hadde med Høiby underbygger ikke at politiets spanere selv hadde observert Høiby selge kokain.

Når det gjelder saksøkerens anførsel om at opptaket dertil svekker bokens kildeopplysninger, kan retten imidlertid ikke se at dette er riktig. Opptakets innhold avkrefter ikke bokens påstand om observasjon av salg. Spanerne fremstår i samtalen etter rettens vurdering som tilbakeholdne når det gjelder å gå inn på det konkrete grunnlaget for hva de tok opp med Høiby.

Saksøkeren har som sagt anført at samtalen med spanerne også er gjengitt feil i boken. Samtaleopptaket avspilt i retten viser at boken ikke gir en riktig gjengivelse av advarselen fra spanerne i samtalen. Spanerne uttalte seg ikke så konsterende om at Høiby hadde solgt kokain som boken angir. Men opptaket gir grunnlag for å slutte at samtalen formål var å advare mot involvering i mulig salg. I deler av samtalen som var offentlig før bokutgivelsen sa spanerne blant annet at «vi har over tid også hatt inntrykk av at det kanskje har vært noe mer enn bare bruk». Den ene sier at han tror på Høiby når Høiby tilbakeviser dette. Det fullstendige opptaket av samtalen på om lag 15 minutter som er avspilt i retten viser at bekymring for mulig involvering i salg tas opp flere ganger. Det fremgår mot slutten av samtalen, i en del av samtalen som ikke var offentlig kjent før bokutgivelsen, at rapportering via andre kanaler om at det kan dreie seg om større kvanta «danner jo grobunn for den samtalen som vi har nå», som den ene spaneren sa. Det poengteres at Høiby ikke snakker med den kongelige eskorte, men med politifolk som «tar folk» og nettopp i den sammenheng dreier samtalen i samtalen slutfase igjen til at «det kan dreie seg om større kvanta». Hva som fremgår av bevis retten kan prøve bekrefte etter rettens forståelse av samtalen at politiet gav Høiby en klar advarsel om å ikke involvere seg relatert til salg av kokain, som er det underliggende tema når det i samtalen er tale om «større kvanta». Men samtidig inneholder ikke samtalen den konstatering av at Høiby hadde solgt, som boken påstår. Bokens påstand om at spanerne sa «- Hvis han solgte mer nå, ble de nødt til å ta ham» er ikke riktig.

Det har betydning for rettens avveining at Høiby flere ganger før bokens utgivelse har fått tilbud om imøtegåelse av de konkrete påstandene om ham. Han har valgt å ikke imøtegå påstandene før bokutgivelsen. Det samlede lydopptaket av samtalen med spanerne, som man må anta ville påvirket bokens fremstilling av spørsmålet om kokainsalg, har han sittet med. Dette er ikke lagt frem før han nå krever bokens distribusjon stanset ved en midlertidig forføyning. Mulighetene som er gitt for imøtegåelse taler for å anse bokens ytringer som berettigede.

At samværsordningen med far er opplyst taler ved avveiningen i forlagets disfavør, da retten ikke kan se at det er en nødvendig kopling mellom dette og de påståtte samfunnsinteresser som taler for et utvidet ytringsfrihetsvern. Når det gjelder samværsordningen er det imidlertid omtalt en ordning som fremstår som helt ordinær i et samfunn hvor svært mange barn vokser opp uten å leve sammen med begge foreldre. Denne omtalen, selv om den går inn på privatlivet og dermed er av betydning for rettens vurderinger, er ikke av slik art at det i seg selv kan få noen større vekt ved en vurdering om å stanse boken.

Omtalen av festene på Skaugum går inn på Høibys privatliv. Ut over påstanden om at Høiby var med på innbrudd i vinkjelleren er dette ikke forhold som får stor vekt ved rettens avveining. Festene og forholdene knyttet til dem har etter hva retten forstår vært omtalt offentlig tidligere. Høibys ubenyttede mulighet for imøtegåelse omfatter også disse forholdene, noe som retten vektlegger ved avveiningen.

Retten er i tvil om særlig bruken av bokens forsidebilde er rettmessig etter avveiningen etter EMK artikkel 8 og artikkel 10. Bildet gir et inntrykk som berører Høibys image og rett til fremstilling av seg selv, som retten i utgangspunktet vurderer har et vern etter EMK artikkel 8.

Det er anført at det må tas hensyn til belastningen ved den samlede massive mediedekningen som Høiby er utsatt for. Det er fremkommet at dette i stor grad gjelder andre forhold enn hva boken her omhandler. Retten kan ikke se at mediedekningen etter forholdene i saken kan få betydning, da bokens ytringer i seg selv er hva retten må vurdere.

Det er anført at en bok har lang levetid. Retten kan ikke se at dette i seg selv kan innvirke avgjørende på rettens vurderinger.

Det er anført mer generelt at boken er sensasjonell i sin form, at det gis inntrykk av at Høiby er mer skyldig enn vi kan tro, bildebruken og hvordan dette kontekstuellet er satt sammen. En publikasjons form kan ha betydning ved en avveining etter EMK artikkel 8 opp mot artikkel 10. Men i saken her kan ikke retten se at det er forhold ved boken som understøtter saksøkerens krav, ut over de enkeltelementer som helt konkret er påberopt av saksøkeren og vurderes nærmere av retten.

Den generelle anførselen om det journalistiske håndverk er vanskelig for retten å vurdere og er ikke avgjørende. Det er anført kritikk mot noteangivelsene i boken. Det avgjørende for retten ved prøvingen er hva som fremkommer i retten, ikke hvordan boken er belagt ved kildeangivelser i noter eller kvaliteten på noteverket i boken.

3. Etter denne gjennomgangen går retten nå over til sin avgjørende sluttvurdering.

Ved inngrep i ytringsfriheten gjelder etter EMK et nødvendighetskrav. Som lagt til grunn foran er rettens vurdering at boken tar opp spørsmål av generell, samfunnsmessig interesse, slik at hensynet til ytringsfrihet etter grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 står særlig sterkt. Videre vil spørsmålet om distribusjonsforbud overfor en utgitt bok etter EMK artikkel 10 «call for the most careful scrutiny on the part of the Court» på linje med tilfeller av forhåndssensur.

I og med at kravet om stans retter seg mot en bok i sin helhet, retter det seg både mot forlagets rett til å utgi boken og hver enkelts rett til å motta den informasjon boken inneholder i hele bokens bredde. Dette griper direkte inn i kjernen av ytringsfriheten ved at meningsutveksling og individets frie meningsdannelse om de samfunnsspørsmål og den samfunnsmessige kritikk boken reiser i tilfelle ikke får nytte av informasjonen i boken. Vedrørende denne siden ved vurderingen viser retten til Rt 2007.404 avsnitt 77.

Det taler på den annen side for kravet om å stanse distribusjonen av boken særlig at det er fremsatt en påstand om at Høiby er observert av politiet å selge kokain og at boken er konstaterende om at han har solgt kokain, uten at et fyldestgjørende faktisk grunnlag for denne påstanden er presentert for retten. Dette er en sterkt krenkende påstand. Her nevner retten også hvordan samtalen med spanerne ikke er gjengitt riktig i boken, men er feilaktig presentert som om spanerne konstaterte at Høiby hadde solgt kokain. Imidlertid er rettens vurdering at å stanse bokens distribusjon ikke kan begrunnes i dette. Denne påstanden er allerede vidt spredt offentlig gjennom oppmerksomheten om boken og om denne påstanden, slik at å stanse boken ikke fremstår som et egnet og forholdsmessig virkemiddel for å stanse spredningen av påstanden, og da ikke kan anses som «nødvendig» for å beskytte Høibys omdømme etter artikkel 10. Stans av bokdistribusjonen kan nok være noe egnet for å hindre videre spredning, men bli likevel etter rettens vurdering et uforholdsmessig virkemiddel for å stanse utbredelsen av en påstand som allerede er vidt spredt offentlig.

Påstanden om innbrudd i vinkjelleren i familiehjemmet har også vekt i favør av stansingskravet, slik det berører privatlivet. Også denne påstanden var etter hva retten forstår kjent offentlig før bokens utgivelse, og kan ikke med avgjørende vekt tale for å stanse bokens distribusjon.

Det er grunn til å tro at bokens fremstillinger ville blitt til dels annerledes dersom Høiby i forkant av bokutgivelsen hadde benyttet mulighetene for imøtegåelse som han flere ganger fikk. Det taler her klart i disfavør av å stanse bokdistribusjonen at han i forkant fikk hva retten etter bevisførselen vurderer som tilfredsstillende muligheter for imøtegåelse, uten å benytte mulighetene.

At norsk rett også åpner for muligheten for etterfølgende sanksjon rettet mot en konkret krenkende påstand, jf skadeserstatningsloven § 3-6 a, er i seg selv et moment for at et krav

om å stanse et mer omfattende trykt skrift i sin helhet grunnet enkeltpåstander i skriftet, ikke er forholdsmessig og nødvendig etter EMK artikkel 10. Avveiningen mellom hensynet til respekt for privatlivet etter EMK artikkel 8 og grunnloven § 102 og de hensyn som bærer hensynene bak artikkel 10 og grunnloven § 100, vil som sagt etter rettens vurdering og forståelse av menneskerettsdomstolens praksis ikke være helt sammenfallende ved krav om etterfølgende sanksjoner versus krav om å stanse videre distribusjon av et utgitt skrift i sin helhet. Det må altså kunne tenkes at krenket person kan bli tilkjent oppreisningserstatning, med også den markering som ligger i dette, selv om staten eller en domstol ikke direkte stanser en krenkende ytring. Noe ut over hva som gjelder saken her tar retten imidlertid ikke konkret stilling til.

Bokens påstander om småkriminalitet i tenårene og om russebuss og kokain som fløt fremstår i sammenheng med påstanden om at politiet har særbehandlet Høiby. Noen konkret bevisførsel om disse påståtte hendelsene har det ikke vært i retten. Det er som vurdert foran et spørsmål av samfunnsmessig interesse å ta opp slik mulig særbehandling grunnet en persons familietilknytning i samfunnet. Disse påstandene relatert til Høiby er kortfattede og ikke utdypet. Ved slike beskyldninger mot politiet er rettens vurdering at det ved avveiningen mellom privatlivshensynene og ytringsfrihetshensynet er rettmessig å nevne slike forhold kortfattet slik det er gjort i boken.

Forsidebildet i seg selv kan etter rettens vurdering, uansett om dette måtte vurderes som krenkelse relatert til åndsverkloven § 104 og EMK artikkel 8 eller ikke, ikke ved avveiningen gi god nok grunn til å stanse bokens distribusjon. Bildet gir som sagt et inntrykk som berører Høibys image og rett til fremstilling av seg selv, som i utgangspunktet har et vern etter EMK artikkel 8. Kravet ved begjæringen om forføyning er å stanse hele boken. Uansett hvordan bruken av dette bildet i seg selv bedømmes, som retten altså ikke tar avgjørende stilling til, kan retten ikke se at dette bildet ved avveiningen av de kryssende hensyn kan begrunne å stanse distribusjonen av boken i sin helhet. Noe annet enn dette, for eksempel fjerning av omslaget med bildet, har det ikke vært reist spørsmål om i saken, og dermed ikke vært mulighet for imøtegåelse av i saken. Retten vil ikke her vurdere nærmere å gi forføyning for noe som ikke er krevet og som det ikke er argumentert for og imot.

Som det har fremgått allerede vurderer retten at omtalen av samværsordningen med faren og av fester på Skaugum ikke kan tillegges stor vekt ved avveiningen, opp mot de hensyn som begrunner ytringsfriheten.

Rettens samlede vurdering av de gjennomgåtte enkeltforhold som støtter opp om kravet om distribusjonsforbud, er at disse heller ikke samlet sett ved avveiningen kan få slik vekt at hensynene bak grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 ikke får avgjørende vekt. Å stanse videre distribusjon av boken lar seg etter rettens vurdering ikke forsvare holdt opp mot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetssøken, demokrati og individets frie

meningsdannelse, jf grunnloven § 100 andre ledd, og fremstår ikke som «nødvendig[e] i et demokratisk samfunn av hensyn til ... å verne andres omdømme og rettigheter», jf EMK artikkel 10 nr 2.

Ut fra dette konkluderer retten at Høiby ikke har sannsynliggjort kravet det begjæres forføyning for, jf tvisteloven § 34-2 første ledd. Det er ikke sannsynliggjort at hans ære, omdømme og privatliv uberettiget er gått så nært at det kan gis forføyning for å stanse bokens distribusjon.

Etter rettens konklusjon for spørsmålet om krav etter tvisteloven § 34-2 første ledd er sannsynliggjort, finner retten ikke grunn til å anvende tvisteloven § 34-2 andre ledd, og går ikke inn på spørsmålet om sikringsgrunn er sannsynliggjort. Heller ikke er det etter vurderingen av kravet nødvendig å gå inn på noen videre interesseavveining etter tvisteloven § 34-1 andre ledd.

Sakskostnader:

Etter resultatet tilkjennes saksøkte og partshjelperen erstatning for sine fulle nødvendige og rimelige sakskostnader, jf tvisteloven § 32-2, jf § 20-2 første ledd, jf § 20-5.

Fra saksøkte er det inngitt sakskostnadsoppgave som viser utført advokatbistand på 32,25 timer frem til inngivelse av tilsvarende, deretter 83 timer frem til rettsmøtet, deretter 17,75 timer frem til sakens avslutning for tingretten. I alt er det krevet for dette erstattet kr 759 990,-. Det opplyses at det i alt er utført bistand fra tre advokater. To var til stede i rettsmøtet. Retten nevner at rettsmøtet varte 7 timer og 55 minutter fra oppstart til retten ble hevet. Saksøkte har fradragsrett for mva, så det påløper ikke. Den gjennomsnittlige timesatsen er kr 5 714,21.

Retten legger til grunn at en høy gjennomsnittlig timesats gjenspeiler at det gis høyt kvalifisert advokatbistand. Tilsvarende forventes at arbeidet skjer mer effektivt enn ved lavere, gjennomsnittlig timesats. Retten kan ikke se at det har vært nødvendig med mer enn prosessfullmektigen til stede i retten. Retten vurderer at når parten har valgt å ha to advokater til stede i retten, er kostnaden for den rettslige medhjelperen ikke en kostnad som kan kreves erstattet av motparten. Verken sakens omfang eller kompleksitet har etter rettens vurdering gjort saken ekstraordinært arbeidskrevende. Saken er mer uvanlig enn ekstraordinært krevende, gitt at problematikken med avveining av ulike, motstående rettigheter er en godt innarbeidet materie som går igjen ved en rekke rettsspørsmål, og ikke i seg selv krever ekstraordinære forberedelser. Den sentrale rettspraksis av betydning for avveiningen mellom privatlivsvernet og ytringsfrihetsvernet er ikke vanskelig tilgjengelig. Sakens dokumentmengde har heller ikke vært svært stor.

Det er imidlertid også et moment at en midlertidig forføyning for den saksøkte kommer svært raskt opp, noe som krever rask og effektiv bistand. For et forlag vil en sak som dette berøre både konkrete økonomiske interesser og også ha en videre betydning. Det må da påregnes at høyt kvalifisert, raskt tilgjengelig, men kostbar advokatbistand er hva som benyttes.

Skjønnsmessig finner retten at det ikke er noe å si på posten på 32,25 timer frem til inngivelse av tilsvaret. Frem til rettsmøtet er rettens vurdering at om lag 35 timers bistand fra prosessfullmektigen, som retten må anta har høyere timesats enn gjennomsnittssatsen i salær oppgaven, har vært nødvendig og ut fra betydningen av saken har vært rimelig å pådra, eventuelt at timeforbruket med bistand fra andre samlet ligger innenfor dette, gitt en høy timesats. For rettsmøtet og for etterfølgende arbeid er 9 timer etter rettens vurdering nødvendig og rimelig bistand. Skjønnsmessig vurdert anser retten etter dette kr 460 000,- som nødvendige og rimelige sakskostnader som kan kreves erstattet fra saksøkte.

Partshjelperen har inngitt sakskostnadsoppgave på kr 75 200,- pluss mva. Det er vist til at 16 timers arbeid er påløpt i alt og timesats er angitt til kr 4 700,-. Strengt tatt fremstår partshjelpen i seg selv som unødvendig i lys av saksøktes eget forsvar. Slik loven er, med adgang til å tre inn som partshjelper med prosessuelle rettigheter, finner retten likevel å i det vesentlige godkjenne den utførte advokatbistand som nødvendig og rimelig ut fra foran nevnte lovregler. Det er påløpt 8 timer for rettsmøtet, men retten vurderer at den nødvendige og etter betydningen av saken rimelige forberedelsestiden, i lys av hvordan saken allerede var lagt opp fra saksøktes side ved partshjelperens inntreden, utgjør 4 timer. Partshjelperen tilkjennes dermed erstatning for 12 timers advokatbistand med timesats kr 4 700,- + mva., som i alt utgjør kr 70 500,-.

Hva gjelder kostnadsoppgaven fra saksøkerens side er det der benyttet timepris kr 4 300,-, og vist til at det er påløpt for bistand fra to advokater i alt 153,5 timer pluss tiden for rettsmøtet (som blir 8 timer x 2 advokater), alt med tillegg av mva. Retten gjør saksøkeren oppmerksom på at saksøkeren etter tvisteloven § 3-8, jf § 32-2, kan be om at retten fastsetter prosessfullmektigens godtgjøring. Ved fastsettingen tas det hensyn til de kostnader det er rimelig å pådra parten ut fra prosessoppdraget, sakens betydning og forholdet mellom parten og prosessfullmektigen. Begjæring om dette må i tilfelle fremmes til tingretten innen én måned etter forkynnelsen av kjennelsen her. En begjæring må være signert.

SLUTNING

1. Begjæringen tas ikke til følge.

2. Marius Borg Høiby skal i sakskostnader betale kr 460 000,- til Aschehoug AS innen to uker etter forkynningen av kjennelsen.
3. Marius Borg Høiby skal i sakskostnader betale kr 70 500,- til Den Norske Forleggerforening innen to uker etter forkynningen av kjennelsen.

Retten hevet

Atle Torvund

Veiledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre f.eks. om det bør være muntlig behandling i rettsmøte, skriftlig behandling og/eller rettsmekling.

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klar overvekt av sannsynlighet for at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.